

SPALIO MĖNESIO VADOVŲ KLUBŲ APIBENDRINIMAS

2025 m. lapkritis

VADOVŲ KLUBŲ APIBENDRINIMAS – Lietuvos moksleivių sąjungos prezidento patarėjų rengiamas leidinys, skirtas informuoti moksleivius bei visuomenę apie kasmėnesiniuose, 49–iuose savivaldybėse vykstančiuose organizacijos vienijamų moksleivių susitikimuose – Vadovų klubuose – vykusių diskusijų metu prieitas išvadas.

Leidiniu LMS siekia užtikrinti Vadovų klubuose aptariamų klausimų aktualumo tęstinumą bei pateikti grįžtamąjį ryšį Vadovų klubų dalyviams. Kad grįžtamasis ryšis būtų tikrai kokybiškas, dalyvius raginame laisva forma aptarti šį dokumentą su jų atstovaujamų mokyklų bendruomenėmis. Tikimės, kad galimybė susipažinti su apibendrintais LMS vienijamų moksleivių atstovų atsakymais padės moksleiviams susidaryti tvirtesnę nuomonę švietimui svarbiais klausimais, skatins organizuoti diskusijas mokyklose bei leis geriau suprasti kiekvieno Vadovų klubo dalyvio indėlio svarbą.

Šiame leidinyje apibendrinamos tik tos temos, dėl kurių Vadovų klubų dalyviai sulaukė klausimų aptariamo mėnesio Nacionalinių temų pristatyme. Išvados parengtos pagal duomenis iš Akmenės, Alytaus, Anykščių, Biržų, Druskininkų, Elektrėnų, Gargždų, Kaišiadorių, Kauno, Kėdainių, Klaipėdos, Kuršėnų, Marijampolės, Mažeikių, Molėtų, Panevėžio, Plungės, Radviliškio, Rokiškio, Raseinių, Šakių, Šiaulių, Šilutės, Širvintos, Telšių, Trakai, Ukmergės, Utenos, Vilkaviškio ir Zarasų.

TEMOS:

1. Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimas mokyklose;
2. Psichologai mokyklose;
3. Psichoaktyvių medžiagų prevencija mokyklose;
4. Lytiškumo ugdymas mokyklose;
5. Pasiruošimas valstybiniais brandos egzaminams;

6. Menstruacinės higienos priemonės mokyklose;
7. Moksleivių įsidarbinimo vasaros metu galimybės.

1. VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ORGANIZAVIMAS MOKYKLOSE

Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimas mokyklose yra svarbus mokinių savijautos ir kasdienės gerovės užtikrinimo elementas. Šią priežiūrą vykdo visuomenės sveikatos specialistas, kurio pagrindinės funkcijos yra mokinių sveikatos būklės stebėseną, pirmosios pagalbos suteikimas ir sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas, padedant mokiniams atsakingai rūpintis savo sveikata. Dauguma mokinių žino, kas jų mokykloje yra šis specialistas, ir nemažai jų yra pas jį lankęsi, nors kai kur pasigendama aiškios informacijos apie jo darbo laiką, todėl ne visada lengva suprasti, kada galima kreiptis pagalbos.

Sveikos gyvensenos ugdymo veiklų aktyvumas mokyklose nėra vienodas: vienos vyksta paskaitos, pristatymai, susitikimai su svečiais ir praktiniai užsiėmimai, kurie, mokinių manymu, yra veiksmingiausi, nes padeda lengviau suprasti ir pritaikyti informaciją, o kitose mokyklose tokios veiklos vyksta retai arba išvis neorganizuojamos. Vis dėlto daugelyje mokyklų visuomenės sveikatos specialistas turi savo kabinetą, kuriame yra reikalingos priemonės sveikatos stebėsenai ir pirmosios pagalbos teikimui, todėl prireikus galima gauti neatidėliotiną pagalbą. Specialisto darbo laikas skiriasi – vienos mokyklose jis dirba kasdien, kitose tik kelias dienas per savaitę, o dalis specialistų dirba ir keliose mokyklose, todėl jų prieinamumas gali būti ribotas.

Apibendrinant galima teigti, kad mokyklose visuomenės sveikatos priežiūra yra reikšminga ir reikalinga, tačiau jos efektyvumui didelę įtaką daro specialistų prieinamumas, aktyvus bendradarbiavimas su mokiniais ir nuoseklesnis sveikos gyvensenos ugdymas.

2. PSICHOLOGAI MOKYKLOSE

Mokyklų psichologų darbas yra svarbus mokinių emocinei ir psichologinei gerovei, nes jie teikia individualias konsultacijas, vykdo užsiėmimus su klasėmis bei užtikrina konfidencialumą. Daugumoje mokyklų psichologai laikosi konfidencialumo principų, nors kai kur mokinių nuomonės šiuo klausimu skiriasi, o pasitaiko atvejų, kai konfidencialumas nėra visiškai užtikrinamas. Psichologų veikla su klasėmis dažniausiai vyksta klasių valandėlių metu arba per specialias pamokas, ir mokiniai pabrėžia, kad tokie užsiėmimai yra veiksmingi, jei jie yra interaktyvūs ir praktiniai, tačiau kartais grupiniai užsiėmimai organizuojami retai arba jų visai nėra. Mokyklos psichologų darbo laikas skiriasi – kai kur jie dirba nuo trijų iki penkių dienų per savaitę, o kai kur informacijos apie jų prieinamumą trūksta. Daugumoje mokyklų psichologai ar socialiniai darbuotojai neužima klasės vadovo pareigų, todėl gali išlaikyti objektyvų ir profesionalų santykį su mokiniais, o pilnavertiškos konsultacijos dažniausiai įmanomos, nors kartais pasitaiko laiko ribotumo ir ilgesnių eilių problemų.

Mokinių patirtys su psichologais įvairuoja – daugelyje mokyklų jos yra teigiamos, konsultacijos vertinamos kaip naudingos ir efektyvios, tačiau kai kur pasitaiko problemų dėl laiko stokos, riboto pasitikėjimo ar privatumo pažeidimų.

Apibendrinant galima teigti, kad mokyklų psichologai atlieka svarbų darbą mokinių psichologinei sveikatai užtikrinti, tačiau jų veiksmingumui didelę įtaką turi prieinamumas, užsiėmimų dažnumas, darbo organizavimas bei pasitikėjimo su mokiniais ugdymas.

3. PSICHOAKTYVIŲ MEDŽIAGŲ PREVENCIJA MOKYKLOSE;

Psichoaktyvių medžiagų prevencija mokyklose yra svarbi priemonė siekiant užkirsti kelią žalingiems įpročiams tarp moksleivių, nes nors bendras narkotikų vartojimas Lietuvoje nėra aukščiausias Europoje, jaunuolių bandymų vartoti psichoaktyvias medžiagas skaičius auga. Dauguma mokyklų organizuoja prevencines veiklas, tačiau jų dažnumas yra nevienodas – kai kur užsiėmimai vyksta tik kelis kartus per metus arba kartą per metus, dažniausiai jaunesnėms klasėms, o kitose mokyklose pamokos ar projektai vyksta dažniau. Informacija pateikiama per gyvenimo

įgūdžių pamokas, klasių valandėles, renginius, svečių paskaitas ar plakatų pagalba, tačiau mokiniai vertina, kad šios pamokos dažnai būna nepakankamai įdomios ar interaktyvios, todėl dalis jų neįsitraukia.

Prevenčinės priemonės, pasak moksleivių, dažniausiai padeda susimąstyti ir pergaltoti savo sprendimus, ypač kai pateikiamos realios pasekmės ir praktiniai pavyzdžiai, tačiau jų veiksmingumui didelę įtaką daro pamokų įdomumas, reguliarumas ir mokinių įtraukimas.

Mokiniai siūlo didinti prevencijos veiklą dažnumą, padaryti jas labiau įtraukiančias, naudoti interaktyvius žaidimus, pakviesti jaunos lektorius su patirtimi bei kurti saugią aplinką diskusijoms. Taip pat akcentuojama galimybė patiems moksleiviams aktyviai dalyvauti prevencijos veiklose, pavyzdžiui, organizuojant renginius ar inicijuojant diskusijas, nes tai didintų jų motyvaciją ir atsakomybę už sveikus sprendimus.

Apibendrinant, nors mokyklų prevencinės veiklos egzistuoja ir suteikia naudos, jų efektyvumui didelę įtaką turi reguliarumas, įtraukiamumas ir moksleivių aktyvus dalyvavimas.

4. LYTIŠKUMO UGDYMAS MOKYKLOSE

Lytiškumo ugdymas mokyklose yra svarbi dalis, siekiant ne tik suteikti žinių apie sveikatą, bet ir ugdyti pagarbą santykiuose, atsakomybę bei lyčių lygybę. Dauguma mokyklų informaciją apie lytiškumą pateikia per gyvenimo įgūdžių pamokas, kartais per projektus ar svečių paskaitas, tačiau šių užsiėmimų dažnumas dažniausiai yra retas, o kai kur jie visai nevyksta arba apsiriboja biologijos pamokomis.

Mokinių vertinimu, pamokos dažnai būna paviršutiniškos, neįsigilinamos į temas, trūksta interaktyvumo ir naujų įdomių temų, todėl daliai moksleivių jos atrodo nepakankamai naudingos. Tuo pat metu tokios veiklos gali prisidėti prie geresnio santykių, atsakomybės ir sveikos gyvenenos supratimo, ypač jei jos pateikiamos aiškiai ir įtraukiančiai. Didžiausi sunkumai

mokyklose kyla dėl nepatogios atmosferos, informacijos trūkumo, neaiškių metodikų bei nepakankamai kvalifikuotų specialistų.

Mokiniai siūlo patobulinti ugdymą įtraukiant kvalifikuotus lektorius, organizuojant interaktyvias diskusijas, žaidimus, projektus, užtikrinant įdomesnę ir labiau įtraukiantį turinį, kuris atitiktų jų amžių bei poreikius.

Apibendrinant, lytiškumo ugdymas mokyklose turi didelį potencialą ugdyti sąmoningus ir atsakingus jaunuolius, tačiau efektyvumui didelę įtaką turi metodų įvairovė, specialistų kompetencija, pamokų dažnumas ir mokinių aktyvus įsitraukimas.

5. PASIRUOŠIMAS VALSTYBINIAMS BRANDOS EGZAMINAMS

Pasiruošimas valstybiniams brandos egzaminams mokiniams yra reikšmingas ir kartu didelį stresą keliantis etapas, ypač atnaujintų ugdymo programų kontekste, kai trūksta aiškių vadovėlių, užduočių sąsiuvinų ir patikimų šaltinių. Mokytojai ir mokiniai prisitaiko prie naujų programų skirtingai – vieni sugeba efektyviai organizuoti mokymąsi, kiti susiduria su sunkumais dėl didelio temų ir užduočių kiekio, paspartinto mokymosi tempo bei neaiškių paaiškinimų, o tai gali neigiamai paveikti mokinių rezultatus ir psichologinę savijautą. Dauguma mokinių turi bent jau pagrindinę informaciją apie egzamino struktūrą, vertinimo kriterijus ir pasiruošimo galimybes, tačiau vis dar kyla klausimų dėl vertinimo sistemos, perlaikymo galimybių ar konkrečių užduočių reikalavimų. Pasiruošimo procesas dažnai kelia stresą, nerimą ir perdegimo jausmą, nors kai kuriems mokiniams egzaminai suteikia motyvacijos mokytis.

Mokinių nuomone, efektyviam pasiruošimui trūksta aiškių vadovėlių, papildomų konsultacijų bei individualių metodų, kurie padėtų geriau įsisavinti medžiagą.

Apibendrinant galima teigti, kad pasiruošimas valstybiniams brandos egzaminams reikalauja ne tik geresnių resursų ir aiškesnės informacijos, bet ir dėmesio mokinių psichologinei gerovei bei motyvacijos palaikymui, kad mokymosi procesas būtų efektyvesnis ir mažiau stresą keliantis.

6. MENSTRUACINĖS HIGIENOS PRIEMONĖS MOKYKLOSE

Menstruacinės higienos priemonės mokyklose išlieka aktualia tema, nes daugelyje ugdymo įstaigų jų prieinamumas vis dar yra ribotas, o tai sukelia diskomfortą, neretai lemia praleistas pamokas ir stiprina stigmą. Mokiniai įvairiai patiria informaciją apie menstruacinę sveikatą – kai kuriose mokyklose vyksta pamokos, paskaitos ar specialūs užsiėmimai, tačiau dažnai trūksta praktinių užsiėmimų ir nuoseklios edukacijos. Skubiu atveju higienos priemonės dažniausiai pasiekiamos per mokyklos slaugytoją ar socialinį pedagogą, tačiau daugelyje mokyklų nėra aiškios sistemos, kur jas gauti. Mokiniai teigiamai vertina galimybę priemonės gauti nemokamai pagal poreikį, ypač jei jos būtų lengvai pasiekiamos specialiuose aparatuose ar konfidencialiai pas atsakingą darbuotoją, kas padėtų jaustis saugiai ir sumažintų nepatogumą bei pašaipas. Didelis dėmesys mokinių nuomone turėtų būti skiriamas privatumo užtikrinimui, kad priemonės būtų prieinamos patogiai, bet nebūtų pažeidžiamas mokinių komfortas.

Apibendrinant galima teigti, kad užtikrinus prieinamumą, nemokamą ir privatų priemonių gavimą, mokyklos galėtų sumažinti menstruacijų metu patiriamą diskomfortą, skatinti higienos įpročius ir kurti draugiškesnę bei saugesnę aplinką visoms mokinėms.

7. MOKSLEIVIŲ ĮSIDARBINIMO VASAROS METU GALIMYBĖS

Moksleivių įsidarbinimas vasaros metu yra svarbi patirtis, leidžianti jaunimui įgyti praktinių, socialinių ir organizacinių įgūdžių, ugdyti atsakomybę bei savarankiškumą. Dauguma mokinių ieško sezoninio darbo aptarnavimo, maitinimo ar fizinio pobūdžio srityse, tačiau dažnai susiduria su sunkumais dėl amžiaus cenzų, patirties stokos, ribotų pasiūlymų ar darbdavių skepticizmo.

Dirbę mokiniai įgijo naujų kompetencijų, išmoko dirbti komandoje, bendrauti su įvairiais žmonėmis bei prisitaikyti prie darbo krūvio, nors pasitaikė ir nepalankių darbo sąlygų ar nepagarba iš darbdavių pusės. Jaunimo įdarbinimo programos vasarai daugeliui moksleivių yra mažai žinomos, tačiau mokiniai sutinka, kad tokia programa galėtų palengvinti darbo paieškas, suteikti praktinių žinių apie darbo rinką ir padėti geriau pažinti savo gebėjimus bei karjeros interesus.

Apibendrinant, vasaros darbas suteikia finansinę nepriklausomybę, ugdo savarankiškumą ir padeda pasiruošti ateities profesiniams pasirinkimams, tačiau būtina didinti darbo galimybių prieinamumą ir informuotumą apie jaunimo įdarbinimo programas.

KONTAKTAI

Aušrinė Levinskaitė

ausrine.levinskaite@moksleiviai.lt

Prezidento patarėja